

Een onbegrensde grenzenwandeling door Baarle

4 km

Vormgeving: Next | Design

één dorp,
2 gemeenten,
30 enclaves,
2 landen

www.vvvbaarle.com

Baarle-Nassau / Baarle-Hertog

Een onbegrensde grenzenwandeling door Baarle

Baarle, 30 enclaves, 2 landen en 2 gemeenten. Met deze slagzin wordt het unieke karakter van dit dorp verwoord. Baarle is het enige dorp ter wereld dat bestaat uit een internationale legpuzzel van 35 gebiedsdelen. Daarvan zijn er 30 een enclave. Enclaves zijn gebieden die tot een land behoren, maar helemaal omringd zijn door het grondgebied van een ander land. Baarle bestaat uit 2 gemeenten: het Nederlandse Baarle-Nassau en het Belgische Baarle-Hertog.

Baarle ligt hoog en droog, ongeveer 30 meter boven de zeespiegel. De omgeving bestond vroeger uit vennen, moerassen, bossen en heidevelden. De kernen Baarle, Loveren, Tommel en Nijhoven waren al bewoond aan het begin van onze jaartelling. De naam 'Baarle' wordt voor het eerst vermeld in 992 op een akte waarin Gravin Hilsondis haar bezittingen, waaronder 'Baarle', aan de abdijs van Thorn schenkt.

In 1198 werd de basis van de Baarlese enclavesituatie gelegd door Godfried II van Schoten, Heer van Breda. Zijn gebied lag tussen het Hertogdom Brabant en het Graafschap Holland in. Graaf Dirk VII van Holland wilde zijn grondgebied uitbreiden met deze streek. Land veroveren was in die tijd schering en inslag. Een oorlog hing dus in de lucht. Om die te voorkomen schonk Godfried in 1198 zijn gebied aan Hertog Hendrik I van Brabant. Hiermee werd de zeggenschap van het Hertogdom erkend en was er een stokje gestoken voor de ambities van de Graaf van Holland. Toen enkele jaren later de rust in de streek was teruggekeerd, kreeg Godfried het leenheerschap over deze streek. Daarmee kreeg hij zijn gebied terug. Dat gebied werd echter uitgebreid met een groot gebied dat tot dan rechtstreeks onder de hertog viel. Daarom hield de hertog alle cijnsgoederen (belastingplichtig bewoond gebied). Godfried II van Schoten werd dus leenheer van een veel uitgestreker gebied maar vooral van onontgonnen terrein van bossen, heidevelden, vennen en moerassen. Zo is Baarle gesplitst in een 'Baarle onder de Hertog' en het 'Baarle onder Breda'. In 1403 kreeg Graaf Engelbert van Nassau, door erfopvolging, de heerschappij over Breda. Sindsdien wordt een deel van Baarle: 'Baarle onder Nassau' genoemd. Baarle-Hertog en Baarle-Nassau bestaan al vanaf ongeveer 1200 naast en door elkaar maar ongeveer 1404 onder de huidige naam. Een dergelijke versnippering kwam in de middeleeuwen vaak voor maar Baarle is het enige dorp ter wereld dat deze situatie heeft weten te behouden.

Na de tachtigjarige oorlog werd in 1648 de Vrede van Munster gesloten. Hierbij werd de grens van de Noordelijke en de Zuidelijke Nederlanden vastgelegd. Deze grens liep dwars door het Hertogdom Brabant. De Baronie van Turnhout bleef bij de Zuidelijke Nederlanden en dus ook Baarle-Hertog. De Baronie van Breda kwam bij de Noordelijke Nederlanden en dus ook Baarle-Nassau. Sinds die tijd loopt er een landsgrens grillig door Baarle.

Met het Tractaat van Maastricht werd in 1843 de grens tussen Nederland en België vastgesteld. Bij Baarle kwam de grenscommissie er niet uit. Over de afstand van zo'n 50 kilometer kon de grens niet vastgesteld worden. Daarom werd de nationaliteit van 5.732 kadastrale percelen afzonderlijk vastgesteld. De grens werd vastgesteld tot het punt waar aan de Nederlandse kant van de grens de gemeente Alphen en Riel eindigde.

